Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Ikaalisten reitin vesienhoidon neuvottelukunnan kokous 1/2021

Salla Taskinen

Etäkokous Microsoft Teamsilla

25.3.2021

Asialista

1. Kokouksen avaus
2. Uudet neuvottelukunnan jäsenet
3. Vesienhoidon kuuleminen (alustajana Arja Pihlaja)
4. Turvetuotantoalueiden jälkikäyttö (alustajana Mira Niemelä)
5. MTK:n Vesiohjelman esittely (alustajana Airi Kulmala)

TAUKO

6. Alueellisten ryhmien kuulumiset (alustajana Hanna Arola ja ryhmäläiset)
7. Kuulumisia alueelta - vapaa sana
8. ELY:n avustukset – lyhyt oppimäärä (alustajana Salla Taskinen)
9. Muut asiat
10. Seuraava kokous
11. Kokouksen päätös

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

1. Kokouksen avaus

Anne Mäkynen avasi kokouksen

Kokouskäytänteet

- Esitysten aikana kuulijoilla video ja mikrofoni pois päältä
- Puheenvuoropyyntö kättä nostamalla , muista laskea käsi puheenvuoron jälkeen
- Chattiin voi kirjoittaa kysymyksiä ja kommentteja 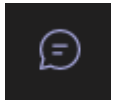

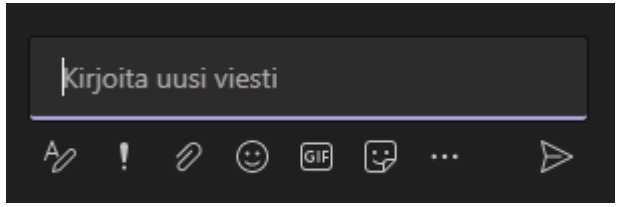

- Toivotaan vilkasta keskustelua kuten aina, vaikka etänä ollaankin J

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

2. Uudet neuvottelukunnan jäsenet

Uudet jäsenet

- Luhalahden Pitkäjärven suojeluyhdistys ry
  - Edustajina Olli Hämäläinen ja Tapio Koro
  - Tuore yhdistys, perustettu viime marraskuussa
  - Kyrösjärven alueellisen ryhmän jäsen
  - Avustushakemus syksyn avustushaussa
  - Tervetuloa mukaan toimintaan!
- Edellisessä kokouksessa toivotettiin tervetulleeksi Karhejärven vesistöalueen hoito ry
  - Edustajina Jarmo Erkkilä ja Jarkko Järvenpää
- Aurejärven kalastuskunta eronnut, ei löytynyt jatkajaa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

3. Vesienhoidon kuuleminen

Arja Pihlaja, esitys liitteenä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

4. Turvetuotantoalueiden jälkikäyttö

Mira Niemelä
Pirkanmaan ely-keskus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Turvetuotanto Ikaalisten reitillä – jälkihoito ja jälkikäyttö tuotannosta poistuneilla alueilla

Mira Niemelä

25.3.2021

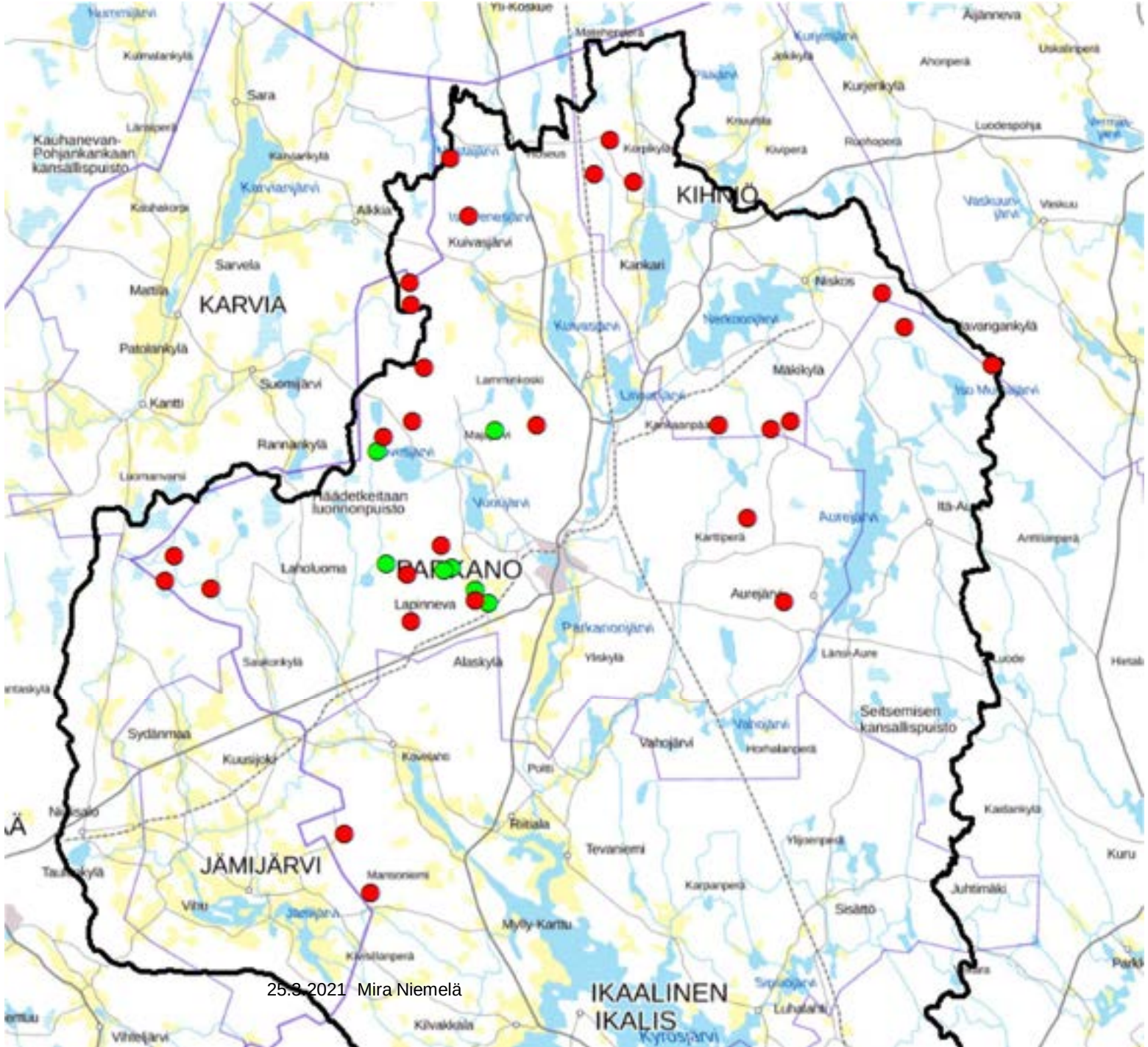

Turvetuotanto Ikaalisten reitillä

- Yli 10 ha alueet 30 kpl
  - 9 aluetta osittain/kokonaan siirtymässä jälkikäyttöön
  - Määrä lisääntymässä
- Alle 10 ha alueet 7 kpl
  - Osa lopettaa, osa jatkaa tuotantoa

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Turvetuotantoalueen jälkihoidosta

- Jälkihoidosta annettu määräykset ympäristöluvissa
  - Koskee lähinnä alueen siistimistä sekä vesienkäsittelyä ja tarkkailua
    - Tarvittaessa ELY voi antaa lisämääräyksiä, tai jälkihoito ratkaistavaksi AVI:lle
  - Tyypillisesti vesienkäsittelyä jatkettava kahden vuoden ajan tai siihen asti, kunnes alue on siirtynyt seuraavaan maankäyttömuotoon
  - Lopetustarkastus ennen vesienkäsittelyn lopettamista
    - à Jälkihoitotoimet todetaan tehdyiksi ja ympäristöluvan velvoitteet raukeavat

Haetaan ja saadaan ympäristölupa

Tuotetaan turvetta ~ 30 vuotta

Toiminta päättyy

Jälkihoitovaiheen vahvistamishakemus AVI:lle

Jälkihoitosuunnitelma ELY:lle

Riippuen ympäristöluvan määräyksistä

Jälkihoito-toimenpiteet; siivoustoimet, vesienkäsittely jatkuu, jälkihoitovaiheen tarkkailu

Siirtyminen jälkikäyttöön alkaa
à myydään pelloksi
à luovutetaan maanomistajalle
à jätetään kasvittumaan itsekseen
à Kosteikon perustaminen
à Lannoitus ja metsittäminen
à Yms.

Saadaan lainvoimainen päätös

Selvitys jälkihoitotoimista

ELY tekee lopputarkastuksen

Jälkihoitovelvoitteiden toteutuminen

Lupa raukeaa tai luvan rauettaminen AVI:ssa

Riippuen ympäristöluvan määräyksistä

Jälkihoitovaiheen tarkoitus

- Alueen siistiminen
  - Tarpeettomat rakenteet
  - Jätteet
  - Pilaantuneet maat
- Alueen kasvittaminen tai vesittäminen
  - Vesienkäsittelyn jatkaminen kunnes alue on kasvittunut tai siirtynyt muuhun maankäyttöön
- Muut tarvittavat toimenpiteet
  - Pohjavesi
  - Happamat sulfaattimaat

à Ympäristökuormituksen minimoiminen

à Uusi maankäyttö

Turvetuotantoalueen jälkikäytöstä

- **Turvetuotantoalueen ympäristölupa ei ohjaa jälkikäyttöä**
  - Voidaan antaa suosituksia/ohjeistusta jälkikäyttömuodosta
- **Jälkikäytöstä vastaa maanomistaja**
  - Peltokäyttö
  - Metsitys
  - Kosteikon perustaminen / uudelleen soistaminen (ennallistaminen)
  - Muu käyttö
    - Jätteen käsittely
    - Aurinkoenergia
    - Ym.

Jälkihoitoon siirtyviä/siirtyneitä alueita (ei mukana alle 10 ha alueet)

- Vähä Hakoneva (Kihniö)
- Kirjanneva (Kihniö)
- Aitoneva (Kihniö)
- Sydänmaanneva (Kihniö)
- Pirttineva (Kihniö)
- Sompaneva, osittain (Parkano)
- Alkkia, osittain (Karvia/Parkano)
- Murronneva (Parkano)
- Lauttaneva-Haukkaneva (Ikaalinen)

Kiitos!

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

4. MTK:n Vesiohjelman esittely

Airi Kulmala MTK

Viljelijöiden ja metsänomistajien oma vesiohjelma

Ikaalisten reitin vesienhoidon neuvottelukunnan kokous
25.3.**2021**

Airi Kulmala/MTK

Kuva: M. Keränen

Ympäristöohjelmien sarja

Luonnos

MTK

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Vesiensuojelu tiloille tärkeää

- Maa- ja metsätalous riippuvaisia veden määrästä ja laadusta
- Vesiensuojelu erottamaton osa vastuullista ja kestävää suomalaista maa- ja metsätaloutta
- MTK:n Ympäristöluotainkysely 2020: yli 90 % viljelijöistä ja metsänomistajista pitää vesiensuojelua tärkeänä osana omaa toimintaa
- Hyvät maatalous- ja metsänhoitokäytännöt vesiensuojelun perusta, täydennetään tarpeen mukaan

Kuva: Kulmala

MTK

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Vesiohjelma…

- Kertoo jäsentemme tekemästä vesienhoitotyöstä
- Nostaa esiin kehityskohteita vesienhoitotoimien tehokkuuden lisäämiseksi
- Korostaa mitatun ja tutkitun tiedon tärkeyttä toimenpiteiden suunnittelussa
- Kannustaa osaamisen kasvattamiseen
- Antaa askelmerkkejä jäsenillemme vesiensuojelun kehittämiseksi

Taustakuva: Keränen

Maa- ja metsätalouden vesiensuojelutoimet

- Pyritään estämään ravinteiden, kiintoaineksen ja kemikaalien kulkeutumista pinta- ja pohjavesiin
- Haasteet vaihtelevat alueittain: maalajit, maastonmuodot, vesistöt, tuotanto-suunnat, viljelykasvit, sääolot…
- Hajakuormitusta, jota ei koskaan voi hallita täysin ja eikä se ole nolla
- Kuormitusriskiä voidaan kuitenkin vähentää

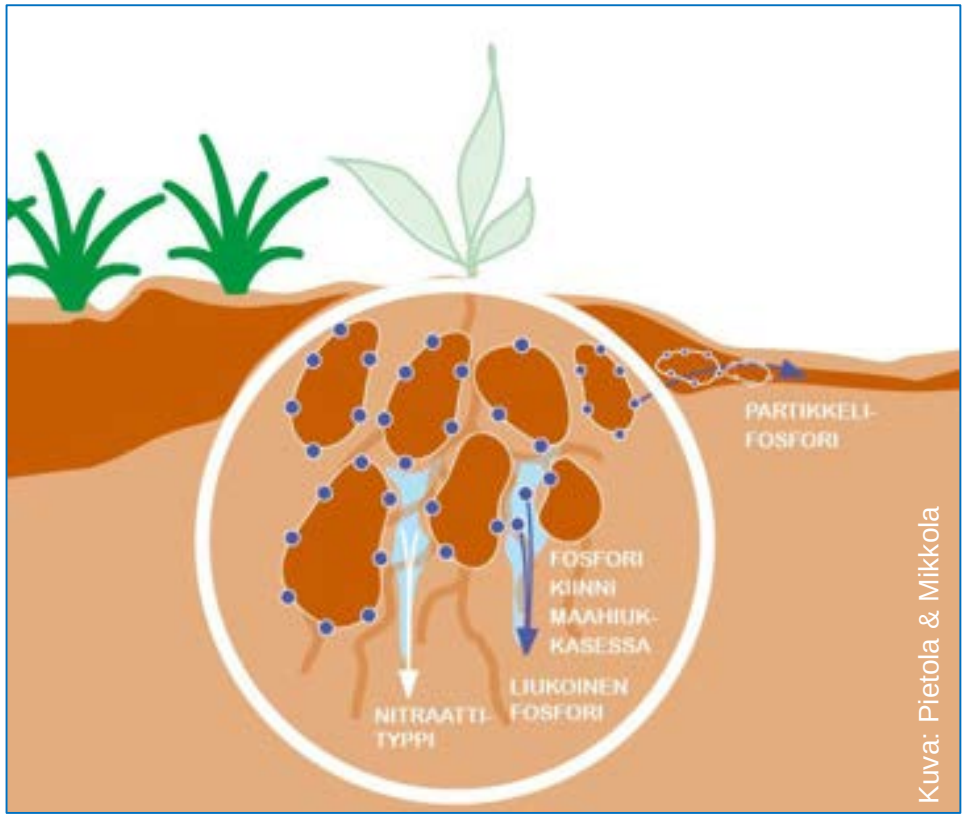

Kuva: Pietola & Mikkola

Peltoviljelyssä katse maan kasvukuntoon

- Maan toimiva rakenne ja vesitalous ovat maan kasvukunnon perusta ja samalla vesiensuojelun ensimmäinen askel
- Ravinteet kasvien käyttöön
- Huuhtoutuneet ravinteet ja maa-aines rehevöittävät vesiä ja liettävät ojia, taloudellinen tappio
- Suurin osa kuormituksesta kasvukauden ulkopuolella, mutta työ vesien hyväksi tehdään suureksi osaksi kasvukaudella

Kuva: Kulmala

Toimilla ollut vaikutusta

- **Manner-Suomen maaseutuohjelman (2014 - 2020) ympäristövaikutusten arvioinnin mukaan maatalouden fosforikuormitus on laskenut 18 % ja typen hajakuormitus yli 10 % verrattuna ympäristötuen alkuun (1995 - 1999)**

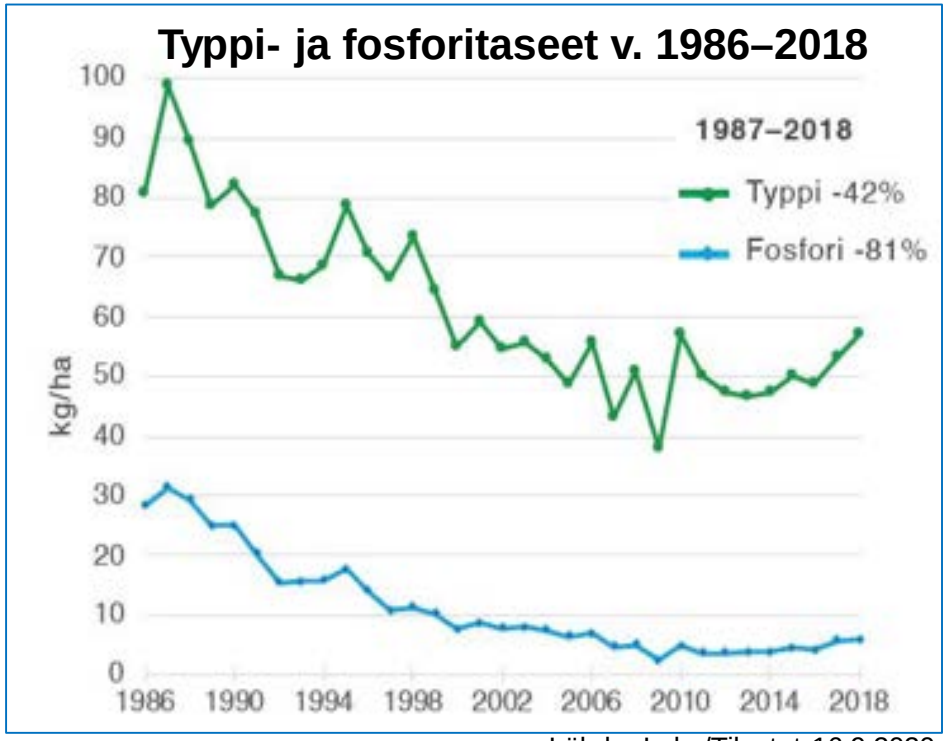

Lähde: Luke/Tilastot 16.9.2020

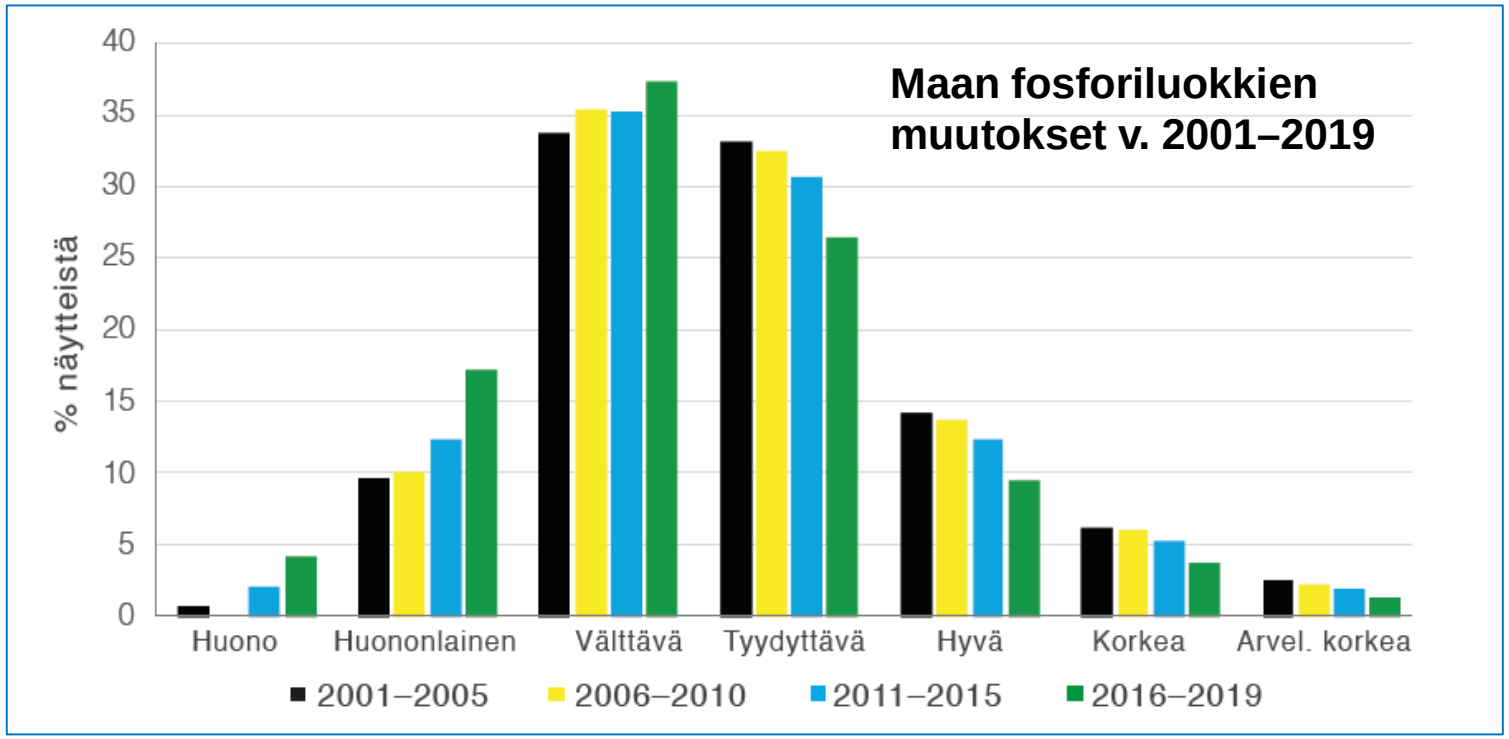

Lähde: Eurofins Viljavuuspalvelu 27.10.2020

Miten eteenpäin?

- Huolehditaan maan kasvukunnosta
- Helpotetaan vesitalous- ja maanparannushankkeita vuokramailla
- Kohdennetaan kustannustehokkaat toimenpiteet kuormitusriskin mukaan
- Hyödynnetään täsmäviljelyä ja digitalisaatiota viljelyn suunnittelussa ja toteutuksessa
- Lisätään urakointipalveluja ja laitteiden yhteiskäyttöä
- Säädetään lannoitelainsäädännöllä kasvien fosforilannoituksen enimmäismäärät
- Lisätään erityisesti elävää talviaikaista kasvipeitteisyyttä
- Vähennetään peltojen raivaustarvetta: tilayhteistyö, tilusjärjestelyt, -vaihdot
- Tehostetaan ravinteiden kierrätystä
- Siirretään heikkotuottoisimpia lohkoja luonnon monimuotoisuusaloiksi tai metsitykseen

MTK

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Vesienhoito suometsissä

- Suometsät tärkeä osa Suomen metsätaloutta: 1/4 metsien kasvusta ja puuston kokonaismäärästä ojitetuilla suometsäalueilla
- Suometsistä metsätalouden kuormitus kivennäismaan metsiä suurempaa
- Kiintoainekuormitus merkittävämpi tekijä kuin ravinnekuormitus
- Kuormitusta aiheuttavia toimia: ojien kunnostus, uudistushakkuut, maanmuokkaus, lannoitus

Kuva: MTK

Vesienhoito suometsissä

- Lähivuosina suometsiä tulossa runsaasti uudistusvaiheeseen, osaa ei voida uudistaa ilman vesitalousjärjestelyjä
- Miten metsän uudistuminen varmistetaan ilman vesistökuormituksen kasvua?
- Kunnostusojituksen tarpeellisuus ja sen vaihtoehdot – tapauskohtainen harkinta
- Kokonaisvaltainen suunnittelu: tarvittavat metsänhoitotoimenpiteet, ojien kunnostustarve, vesiensuojelu- ja muut ympäristönhoitotarpeet, hankkeen kannattavuus

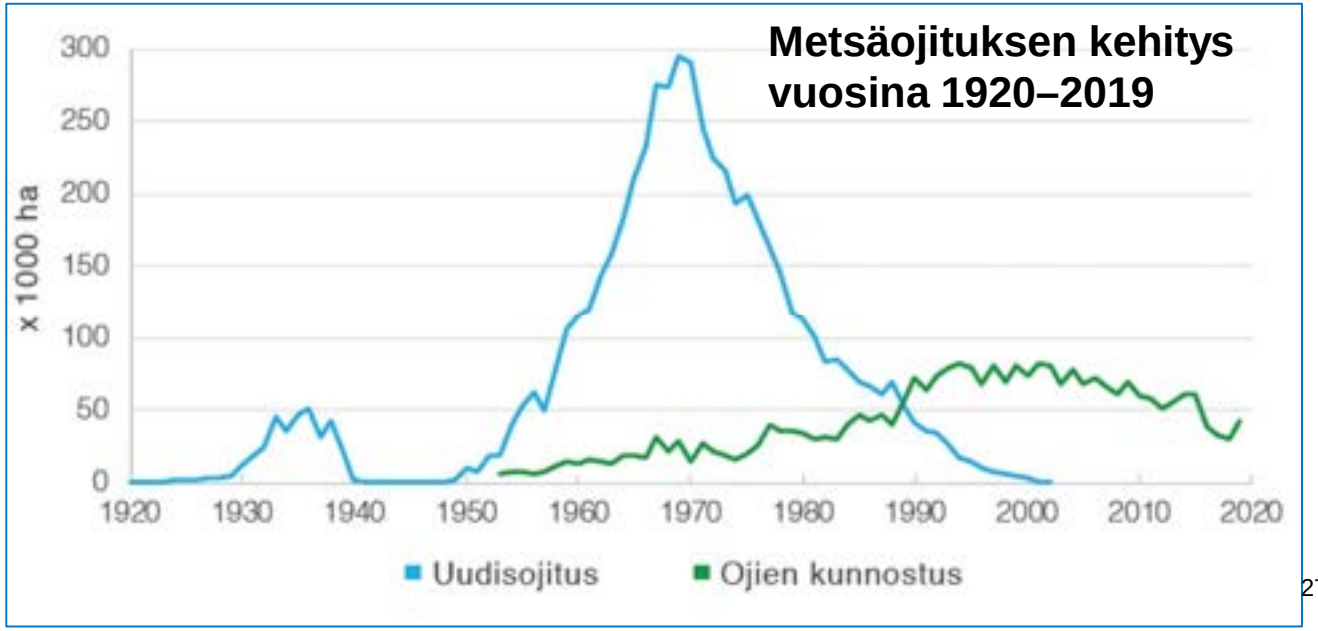

Lähteet:
S. Joensuu/Tapio Oy 19.10.2020,
Luke/Tilastot 27.10.2020

Miten eteenpäin?

- Harkitaan ja toteutetaan suometsissä ojien kunnostus ojakohtaisesti ja säilytetään entinen ojitussyvyys, jos mahdollista
- Hyödynnetään jatkuvapeitteistä kasvatusta ja suometsien tuhkalannoitusta ojakunnostuksen vaihtoehtona
- Jätetään vähätuottoisia ojitettuja suometsiä ennallistumaan ja kehitetään aktiivisen ennallistamisen menetelmiä
- Jätetään vaihtelevan levyiset suojavyöhykkeet vesistöjen varsille
- Käytetään mahdollisimman vähän maata rikkovia muokkausmenetelmiä
- Käytetään kustannustehokkaita vesiensuojelumenetelmiä uusinta tutkimustietoa hyödyntäen
- Edistetään metsätalouden paikkatietoaineistojen ja digitaalisten palveluiden hyödyntämistä

MTK

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Pohjavedet ratkaisevan tärkeitä

- Pilaantuneen pohjaveden puhdistaminen vaikeaa ja kallista ellei mahdotonta à ennakointi
- Riskitekijöitä: mm. kasvinsuojelu, polttonesteet, öljyt, lannoitus, lannan käsittely, kantojen nosto, maa-ainesotto, kaivut ja rakentaminen
- Ajantasainen tieto pohjavesialueista tärkeää, pohjavesialuerajausten maastokartoitukset
- Pohjavesien käyttö: maanomistajan oikeudet ja vesien hyödyntämismahdollisuudet, talousveden jakelu suomalaisomistuksessa

Kuva: Kulmala

MTK

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Ilmastonmuutos haasteena

- Maa- ja metsätalous hillitsevät ilmastonmuutosta, mutta on myös sopeuduttava
- Maa-aineksen ja ravinteiden huuhtoutumisriski talvella ja syksyllä, pohjavesivarat, kastelutarve, kasvintuhoojat, maaperän rakenneongelmat, toimien ajoitus metsässä
- Varauduttava tulviin ja virtaaman kasvuun: uomaverkoston kunnostukset ja mitoitus, luonnonmukainen vesirakentaminen, vettä ja ravinteita pidättäviä rakenteita
- Kasteluveden varastointi

Kuva: Kulmala

Kohti valuma-aluetasoa

- Vesitaloushankkeissa lohko- tai hanketasolta kohti valuma-aluetasoa
- Toimintamallien kehittäminen
- Kaikki toimijat mukana suunnittelussa
- Paremmat mahdollisuudet tunnistaa riski-kohteita ja arvioida hankkeen kokonaisvai-kutusta sekä yhdistää ja mitoittaa toimenpi-teitä, sopia toteutuksesta, rakenteiden kunnossapidosta ja kustannusjaosta
- Uomakunnostukset eliöiden ja kalojen elinolojen parantamiseksi
- Yksittäisillä hankkeilla myös paikkansa perus- ja paikalliskuivatuksessa

Kuva: Kulmala

Tieto ja viestintä

- Pitkäkestoinen tutkimus- ja seurantatieto: toimenpiteiden teho, toimien valinta, kohdentaminen ja mitoitus, kuormitusmallien tarkentaminen, kustannustehokkuuden arviointi, päätösten teko
- Uusi tieto nopeasti neuvonnan ja viestinnän avulla tutkimuksesta käytäntöön
- Vesitalous- ja vesiensuojeluopetus maa- ja metsätalousoppilaitoksissa
- Viestintä tehdystä vesiensuojelutyöstä

Kuva: Lauttalamm

KOHTI VESIEN HYVÄÄ TILAA

- à kuormitusta vähentävillä maatalous- ja metsänhoitokäytännöillä
- à kustannustehokkailla ja kohdennetuilla vesiensuojeluratkaisuilla
- à valuma-aluekohtaisella suunnittelulla
- à tarkennetun tutkimustiedon soveltamisella ja osaamista kasvattamalla

www.mtk.fi/vesiohjelma
www.slc.fi/vattenprogram

Kuva: Jäärni

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

TAUKO

Vapaata pulinaa tai pieni jumppahetki

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

6. Alueellisten ryhmien kuulumiset

Alueellisten ryhmien kuulumiset Ikaalisten reitin neuvottelukunnalle

Hanna Arola, KVVY ry

25.3.2021

Ryhmät

- Ikaalisten reitin vesistöalueelle ehdotettu kolmea alueellista ryhmää
  - LuPi klubi
  - Kyrösjärven valuma-alueen ryhmä
  - Raakkuryhmä

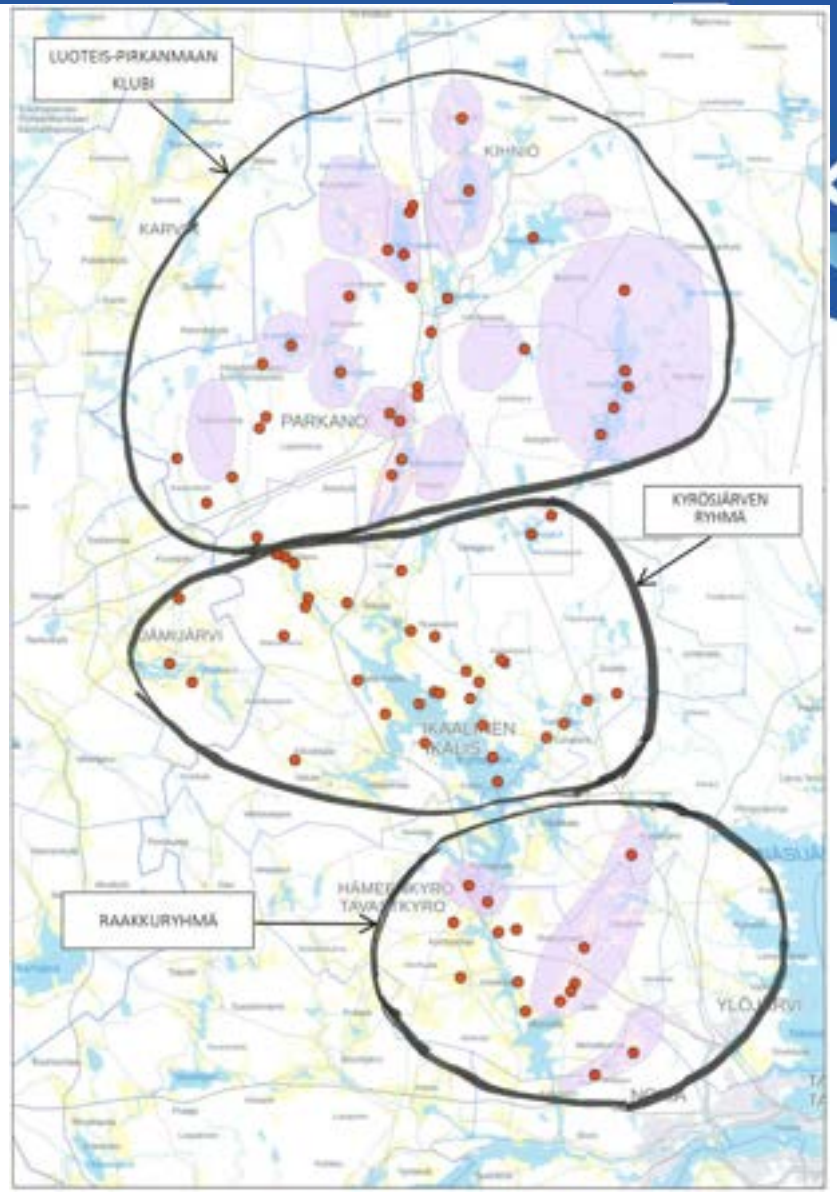

Raakkuryhmän kuulumiset

- Ryhmässä tällä hetkellä 10 hlöä
- Suunnitteilla tälle ja ensi vuodelle
  - Pienimuotoisia talkookunnostuksia
  - Taimenen kutuhavaintotempauksia

- Kokouksissa jaettu tietoa myös muista alueen hankkeista
- Tiedonvaihtoa alueen ajankohtaisista asioista

Kyrösjärven ryhmän kuulumiset

- Ryhmäläisiä tällä hetkellä 27 hlö
- Maastokatselmus lokakuussa 2020
  - Paikalliset toimijat yhdessä KVVY:n/ESSK:n ja Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa
  - Neuvoja ja apua kunnostustarpeiden suunnitteluun ja hankkeistukseen
- Tulevana kesänä pyritään järjestämään paikallisia järvi-ilta-tyyppisiä tilaisuuksia
  - Yhteistä suunnittelua kunkin paikallistahon kanssa
- Tutustumisia kunnostuskohteisiin ja vesistöseurantaan

LuPi klubin kuulumiset

- Lupilaisia tällä hetkellä 27 hlö
- Kolme kohtaa, joihin ollaan lähdetty hakemaan yhdessä ratkaisuja
  - Paikallisen yhteistyön vahvistaminen
  - Kokemusten vaihto ja asiantuntijayhteistyö
  - Alueellinen vaikuttaminen
- WhatsApp-ryhmä
  - Avointa ja vapaata keskustelua ryhmäläisten kesken, matalan kynnyksen yhteydenpitoalusta
- Opintopiiri liittyen kuulemisvaiheessa olevaan vesienhoidon toimenpideohjelmaan
  - Luoteis-Pirkanmaan näkökulma
- Tutustumisia kunnostuskohteisiin ja vesistöseurantaan

LuPi klubin kuulumiset Ikaalisten reitin neuvottelukunnalle

Antti Mäkelä, Linnankylän kalastuskunta

25.3.2021

Kuva: Antti Mäkelä

LuPin kuulumiset

- Yleistä LuPi alueesta
  - Valuma-alueen ominaisuuksiltaan erilainen Ikaalisten reitin muiden ryhmien valuma-alueista

- Tähänastinen toiminta
  - Ryhmän muodostuminen
    - Kanssalupilaisille kiitosta innokkaasta mukanaolosta. Paljon yhteistä asiaa ja opittavaa toinen toisiltamme.
  - Lähtökohdat ovat hyvät
    - Lupilaisten kesken on hyvä yhteishenki ja konkretiaakin tulee varmasti tapahtumaan!
  - Odotuksissa yhteistyön ja tiedonvaihdon lisääntyminen
  - Tuleva kesä tuo toivottavasti tullessaan mm. hankkeisiin tutustumista

Kuva: Antti Mäkelä

LuPin kuulumiset

- Lupilaisten ajankohtaisia hankkeita
  - Linnankylän kalastuskunta: Kuivasjoki-Jarvanjoen suojelusuunnitelma 1
  - Kotojärven suojeluyhdistys ry: Padon korjaamisen suunnittelu, jonka jälkeen luvan hakeminen
  - Kihniö-Sulkue ry: Sulkuejärven hoitokalastukseen haettu rahoitusta viime syksyn avustushausta
  - Yhteinen Aurejärvemme ry: Ekologisen tilan kartoittamishanke
  - Iso Somerojärven suojelu- ja hoitoyhdistys: Selvitys järven tilasta ja kunnostustarpeista, mahdollinen kalakannan kartoitus ja hoitokalastushanke
- Tulevaisuuden näkymistä
  - Mihin klubin ja lupilaisten paukut riittää?
    - Eri sidosryhmiä toivotaan mukaan suunnittelemaan yhteistä, entistä vaikuttavampaa toimintaa

Kuva: Antti Mäkelä

LuPin kuulumiset

- Muut alueen hankkeet
  - Luonnonhoitohankkeita
  - Mahdollinen yhteistyö alueen muiden hankkeiden kanssa

Kuva: Antti Mäkelä

Lokaluoman kosteikko (Kuva: Pro Kuivasjärvi ry)

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

7. Kuulumisia alueelta – vapaa sana

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

8. ELY:n avustukset – lyhyt oppimäärä

Avustukset haettavissa syksyisin

- Valtion harkinnanvaraiset avustukset tulevat haettavaksi loka-marraskuussa
  - LuPi-klubissa esitettiin toive, että avustusasiat otetaan esille jo hyvissä ajoin, jotta yhdistyksille jää aikaa suunnitella hankkeita
- Hakuajan ulkopuolella saapuneet hakemukset otetaan huomioon määrärahojen puitteissa tai esitetään rahoitettavaksi seuraavalla kierroksella

Avustusten vuosikello

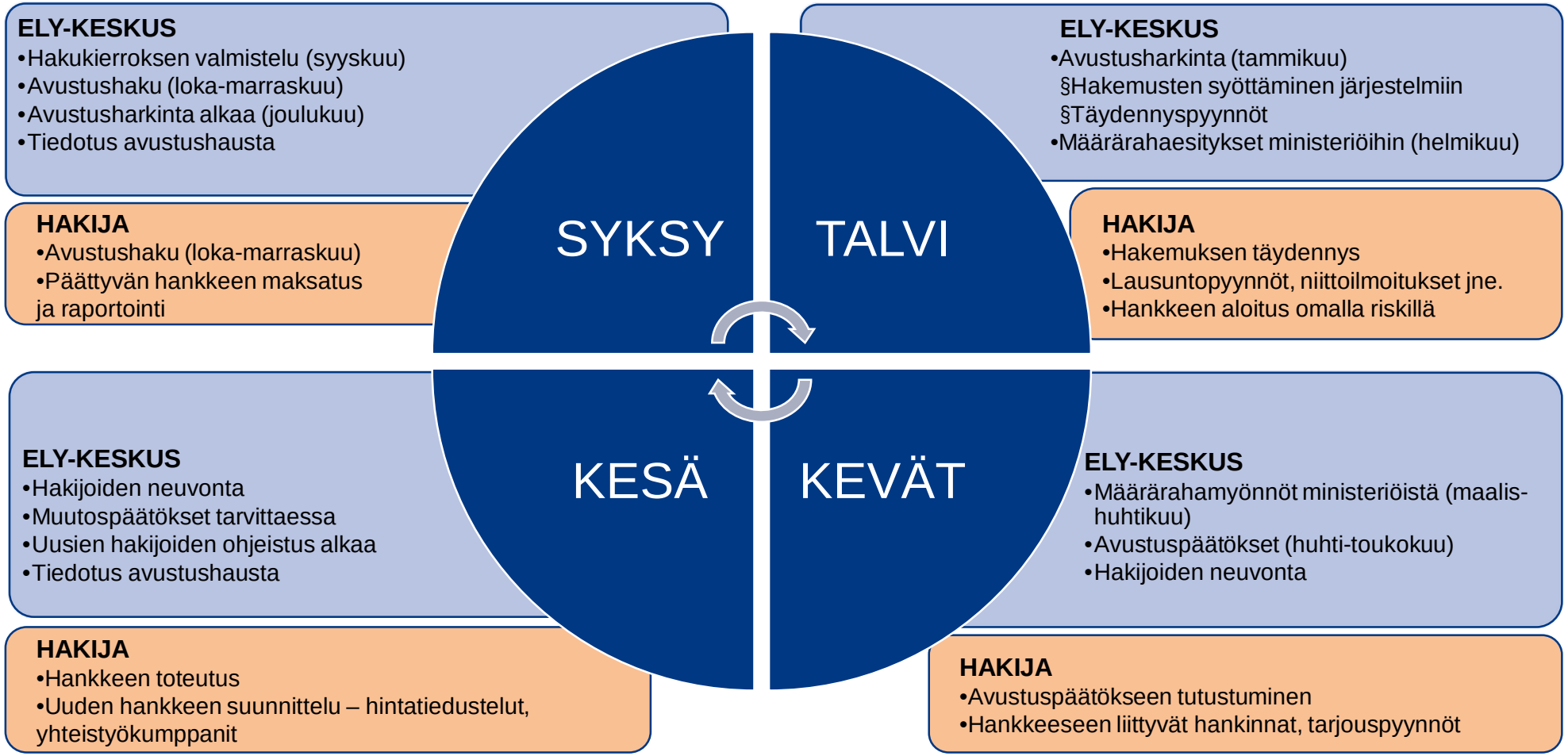

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Avustusta voi hakea…

- Yleishyödyllisiin vesien käyttöä ja tilaa parantaviin hankkeisiin, joiden kustannukset ovat kohtuulliset saataviin hyötyihin nähden
- Toimenpiteiden suunnitteluun, toteutukseen, tarvittaviin lupiin, seurantaan
- Hyväksyttäviä kustannuksia voi muodostua avustushakemuksen jättämisen jälkeen
  - Hankkeen voi aloittaa ennen päätöstä omalla riskillä
- Avustus kattaa lähtökohtaisesti 50 % kustannuksista
  - Omarahoitus voi sisältää talkootyötä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

9. Muut asiat

Muut asiat

- Koveskosken kalatie saanut luvan AVIsta. Hakijoina Ikaalisten kaupunki ja Kyrösjärven kalatalousalue.
- Käynnistymässä SYKE:n hanke puupohjaisista biopuhdistamoista Kovesjoen ja –järven valuma-alueella. Hanke saanut avustusta MMM:n maa- ja metsätalouden vesienhallinnan avustushaussa.
- ELY-keskus tilannut tarkastelun potentiaalisten vesiensuojelurakenteiden sijoituspaikoista, pilottina Kovesjärven valuma-alue. Työtä hyödynnetään osana Helsingin yliopiston Mikko Niemen väitöskirjatyötä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

10. Seuraava kokous

Salla Taskinen

25.3.2021

Seuraava kokous to 23.9. Parkano (tai etänä)

- Työryhmän kokouksessa ideoituja aihe-ehdotuksia
  - Pirkanmaan biodiversiteettiohjelman esittely
  - Rakennekalkkioppaan esittely (jos valmistunut)
  - Vesistökunnostajan karttapalvelu? Työryhmässä esitettiin toive saada alueella vuosien saatossa tehdyt toimet näkyviin
  - Mikko Niemen esitys vesiensuojelurakenteiden sijoituspaikoista Kovesjärven valuma-alueella

Muita toiveita, aihe-ehdotuksia tai vierailukohteita

- Ei ehditty käsitellä, toiveita ja ehdotuksia voi esittää työryhmän jäsenille

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

11. Kokouksen päätös

Anne Mäkynen päätti kokouksen
Kiitos kokouksesta ja mukavaa illanjatkoa!